

نقش رسانه ملی (تلویزیون) در امنیت اجتماعی جمهوری اسلامی ایران

با تاکید بر جرم و فساد

حمید کوچکی

کارشناس ارشد علوم سیاسی ، دانشگاه مفید

hamid_kouchaki66@yahoo. Com

میترا کوچکی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق ، دانشگاه آزاد اسلامی بروجرد

چکیده :

امنیت به عنوان یکی از بدیهی ترین نیازهای بشری است که این مفهوم امروزه از ابعاد صرفاً سخت افزاری و نظامی به سمت ابعاد نرم افزاری پیش رفته است و یکی از مهمترین مسائل در کاهش سطح امنیتی بروز فساد می باشد که با توجه به ماهیت حکومت دینی جمهوری اسلامی ایران ، در صورت عدم جهت گیری مناسب ، قابلیت تبدیل شدن به تهدیدی برای امنیت ملی را دارد. در عصر کنونی یکی از ابزار های موثر در امنیت ملی ، رسانه ها می باشند که با توجه به گستردگی و تاثیر تلویزیون در ایران و نقش های ایجابی و سلبی که دارد ، می تواند با کمک ارگان های دیگر در راستای ایجاد امنیت پایدار به نقطه مطلوب تلاش نماید ، لذا در این پژوهش به نقش رسانه ملی (تلویزیون) در یکی از ابعاد مهم امنیت ملی (امنیت اجتماعی) به مهمترین شاخص های این موضوع (جرم و فساد) پرداخته شده ، که با توجه به نقش محول و محقق رسانه ملی در این خصوص، با مقایسه این دو نقش در پایان پژوهش به این نتیجه رسیدیم که علی رغم رشد کمی و سخت افزاری رسانه ملی ، اما رسانه ملی هنوز با رسالتی که برای آن درحوزه تعریف شده است فاصله دارد .

کلید واژه : امنیت ملی، امنیت اجتماعی ، جرم ، فساد ، تلویزیون ، نقش محول و محقق

مقدمه :

امنیت یکی از بدیهی ترین نیاز های بشری است که بدون آن نمی توان اساسا به دنبال دیگر نیازها رفت . انسان با توجه به اقتضات امروز خود ، برای تامین آن بایستی از راههای گوناگون و پیچیده اقدام نماید ، در این شرایط با پیشرفت های خیره کننده در صنایع مختلف ، از جمله علوم ارتباطات و رسانه ها که نقش مهم و تاثیر گذاری در آگاهی ، هدایت و در یک کلام مهندسی افکار و رفتار انسان ها را در ابعاد مختلف زندگی برعهده دارند، که امروزه در عصر جهانی شدن انسان ها را به سمت نوع خاصی از فرهنگ و سبک زندگی غربی سوق و خرده فرهنگ های دیگر را از بین می برند . در دیدگاه اسلامی می بایست، امنیت ملی را در سایه ی اقتدار، استقلال، دانایی و توانایی، ارتباطات قوی و سازنده امت اسلامی در کلیه ابعاد و زوایا و ایستادگی در برابر یورش و توطئه و تهدید دشمن و بیگانه پرستان و نفوذ آنان پیگیری کرد که به این معنا امنیت ملی ترکیبی از امنیت داخلی، خارجی اجتماعی و ایمنی در برابر تهدیدات و توطئه ها و خطرات خارجی است و تضمین سلامت جامعه در برابر هرگونه تهدید داخلی و خارجی، مادی و روانی را در بر دارد. البته نوع تهدیدات در مورد هر کشور، وابسته به محدوده موضوعی و بر حسب زمان فرق می کند. (اخوان کاظمی ، ۱۳۸۵) در این بین ملت هایی می توانند مقاومت کنند که دارای فرهنگ ، هویت و رسانه ای قوی و موثر باشند که امنیت به شکل امروزی بر اساس فرهنگ و ویژگی های خاص آن کشور تعریف می شود و جمهوری اسلامی ایران نیز باید برای رسیدن به امنیتی پایدار در تمامی سطوح از یکی از مهمترین ابزارهای رسانه ای یعنی تلویزیون استفاده کند و از نقش ها و کارکرد های بی بدیل آن در این راستا بهرمنند گردد و به نظر می رسد میان نقش محول و نقش محقق رسانه ملی در راستای ایجاد امنیت اجتماعی فاصله وجود دارد یعنی رسانه ملی به رسالتی که در ایجاد امنیت برعهده اش می باشد عمل نکرده است. در این پژوهش با توجه به گسترده بودن شاخص های امنیت اجتماعی برای نمونه به مهمترین شاخص ها پرداخته ایم و برای سهولت مطالعه این پژوهش برای مخاطبان ابتدا به تعریف برخی از مفاهیم می پردازیم.

چارچوب مفهومی :

از دیدگاه رابرت ماندل پس از دو عامل قدرت و اطلاعات ابعاد نظامی، اقتصادی، زیست محیطی و سیاسی- فرهنگی در بررسی مسأله امنیت حائز اهمیت است.(رابرت ماندل ، ۱۳۷۹)

امنیت اجتماعی: امنیت اجتماعی در هر جامعه ای به مفهوم وجود شرایطی است که در آن آرامش خاطر و امنیت جامعه نسبت به سعادت جسم، جان، مال، معیشت، حیثیت، آموزش، مسکن و تمامی ارزش های مادی و معنوی همه ی افراد و گروههای اجتماعی، به طور نسبی در چارچوب قوانین کشور در برابر تهدیدها تأمین شود. امنیت اجتماعی با توسعه ی انسانی رابطه ی رابطه مستقیم

دارد و لازم می‌رسد به توسعه‌ی انسانی کاهش فقر انسانی، افزایش درآمد سرانه واقعی و انجام هزینه‌های اجتماعی در تمامی ابعاد مورد نیاز برای ارتقای سطح زندگی مادی معنوی افراد جامعه- بویژه در زمینه‌های آموزش، بهداشت و درمان- می‌باشد. در مجموع دست‌یابی به شاخص‌های مطلوب اجتماعی در زمینه‌های امید به زندگی، سطح سواد، رفاه اقتصادی، قانونمندی، عدالت و تأمین همه‌جانبه اجتماعی، رشد متوازن جمعیت، تقویت عزت نفس در جامعه، اصلاح ناهنجاری‌ها، رفع مفسدات اجتماعی و برخورد علمی برای ریشه‌یابی مشکلات الزامی می‌باشد. (تهامی، ۱۳۸۴) برخی امنیت اجتماعی را هم سنگ امنیت ملی می‌دانند، ویور از پایه‌گذاران مکتب کپنهاک، معتقد است که رهیافت بوزان برای پردازش مفهوم امنیت اجتماعی، سست بنیان و قاصر است. به عقیده‌ی وی، بوزان با تحویل معنای امنیت اجتماعی و ادغام آن در امنیت ملی مفهوم هویت را نادیده می‌گیرد و او پیشنهاد می‌دهد که هم‌تراز با امنیت ملی در نظر گرفته شود. (ربیعی، ۱۳۸۳) امنیت اجتماعی به قابلیت حفظ الگوهای سنتی، زبانی، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف‌های با شرایط قابل‌قبولی از تحول مربوط است. (بوزان، ۱۳۸۷) امنیت اجتماعی را می‌توان حالت فراغت همگانی از تهدید دانست که کردار غیرقانونی دولت با دستگاهی یا فردی، یا گروهی در تمام یا بخشی از جامعه پدید می‌آورد و امنیت اجتماعی زمانی محقق می‌شود که در سطوح مختلف یعنی فرد، جمع و قدرت سیاسی با استقرار عدالت اجتماعی و آزادی‌های اجتماعی زمینه‌های چالش در جامعه از بین رفته و بامشارکت مردم و استقرار عدالت و آزادی خود مردم پشتوانه‌ی امنیت گردند و با حضور خویش، امنیت اجتماعی خویش را سامان دهند زیرا با استقرار عدالت اجتماعی یعنی فراهم نمودن امکانات عمومی، آموزش اجتماعی، توزیع فراگیر سرمایه‌های عمومی و به‌طور کلی با رفع تبعیض، زمینه‌های بسیاری از ناامنی‌های فردی و جمعی از میان خواهد رفت. دراندیشه‌ی اسلامی، امنیت اجتماعی را باید در سایه‌ی تقوا، عدالت، رعایت حرمت، حقوق انسانها و دفاع از مظلومان و محرومان و برخورد با مفسدان، رفع فقر، تأمین رفاه و معیشت مردم و حفظ آزادی‌های مشروع و حاکمیت عادلانه، قانونی و معیارهای انسانی و الهی جستجو کرد. (کاظمی، ۱۳۸۵)

تهدید اجتماعی: در جهان سوم دارای پایه‌های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی حداقل همسنگ با پایه‌های سیاسی و نظامی است. که بدین وصف، اموری در زمره‌ی این تهدیدها قرار می‌گیرند که دارای ماهیت فرهنگی و اجتماعی باشند. پدیده‌هایی نظیر، ناهنجاری‌های شدید اجتماعی (سرقت مسلحانه، اعتیاد، خودکشی، قتل و آدم‌کشی، تجاوز به عنف و ...) تعرضات گسترده اجتماعی که ریشه‌ی طبقاتی، قومی یا مذهبی و گرایش به فرهنگ بیگانه در لیست این گونه تهدیدها قرار می‌گیرند. (روحانی، ۱۳۸۹، ۳۸) به این ترتیب «مشکل اصلی تهدیدات اجتماعی از لحاظ امنیت ملی این است که اغلب آنها در داخل کشور واقع شده‌اند و امنیت اجتماعی علی‌الاصول مربوط به الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، هویت مذهبی و قومی و رسوم و زبان می‌باشد پس تهدیدهای این ارزش‌ها اغلب در داخل کشور شکل می‌گیرد.» (ساندز، ۱۳۸۰)

جرم در قانون مجازات اسلامی:

در قانون مجازات اسلامی از جرم تعریف نشده است، فقط در ماده ۲ قانون مجازات اسلامی در بیان اوصاف جرم آمده است: «هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد جرم تلقی می‌شود».

تقسیمات کلی جرم:

۱- جرم کیفری: جرم کیفری به معنای عام، عبارتست از هر فعلی که به موجب قوانین کیفری انجام دادن و یا ترک آن با مجازات مقرر توأم باشد؛ مانند قتل، کلاهبرداری، سرقت، و غیره از حیث عنصر قانونی جرم کیفری بنا به اصل قانونی بودن جرایم، فعل خاصی است که در قانون تصریح شده است. و از حیث عنصر مادی جرم کیفری ممکن است مستقل از زیان و خسارتهای مادی تحقق یابد. (اردبیلی، ۱۳۸۶)

۲- جرم مدنی: به فعلی اطلاق می‌شود که من غیر حق، زبانی به دیگری وارد و فاعل را به جبران آن ملتزم کند و ممکن است نصّ خاصی در قانون نداشته باشد مثل ماده ۳۲۸ قانون مدنی: «هر کس مال غیر ار تلف کند ضامن آن است و باید مثل یا قیمت آنرا بدهد اعمّ از اینکه از روی عمد تلف کرده باشد یا بدون عمد و اعمّ از اینکه عین باشد یا منفعت و اگر آنرا ناقص یا معیوب کند ضامن نقص قیمت آن مال است.» (همان، ۱۲۱)

۳- جرم انتظامی: تخلف انتظامی عبارت است از نقض مقررات صنفی یا گروهی که اشخاص به تبع عضویت در گروه آن را پذیرفته‌اند. در واقع، جامعه کوچکی مانند کانونهای صنفی و کلا، سردفتران، پزشکان و...مانند جامعه بزرگ متکی به اصول و مقرراتی است که حافظ نظم و بقای گروه یا اتحادیه صنفی و حرفه‌ای است. (همان، ۱۲۳)

تلویزیون (رسانه ملی): یکی از ابزار ارتباط توده‌ای است؛ که از طریق امواج رادیویی، امکان انتقال صوت و تصویر را به‌طور همزمان فراهم آورده و در کنار دستگاه‌های تکرارکننده و تقویت‌کننده، ارسال صدا و تصویر را ممکن می‌سازد. این پدیده رسانه‌ای قرن بیستم، که مانند روزنامه، سینما و رادیو از جنبه‌های گوناگون خبری، تفریحی، فرهنگی، آموزشی و تبلیغاتی برخوردار است، بر اساس بیان مک لوهان "وسیله‌ای برای استفاده شنیداری و دیداری در نظر گرفته شده و مصداقی برای چشم و گوش بشر است؛ که موجب تقویت اطلاع‌رسانی به سیستم عصبی انسان شده و انبوهی از اطلاعات مختلف جهان را به تماشاگر عرضه می‌کند."

نقش: نقش را به عنوان نوع رفتار اجتماعی یک فرد می‌باشد که منظور از نقش اجتماعی یکی از فعالیت‌هایی است که شخص در جامعه برعهده دارد. نقش به مجموعه انتظاراتی اطلاق می‌شود که شخص دارنده موقعیت اجتماعی، باید آن را برآورده سازد و

بر حسب موقعیتی که دارد نقش خاصی را ایفا می کند و همچنین به معنی چگونگی عمل کردن به قواعد و هنجارها در یک موقعیت اجتماعی می باشد.

انواع نقش:

1) نقش محول^۱: نقش محول یا مقرر شده نقشی است که بر اساس هنجارهای اجتماعی موجود در یک جامعه به فرد واگذار می شود و دیگر افراد از او انتظار آن نقش را دارند. و در معنای لغوی (سپرده شده، تحویل شده، واگذار شده)

2) نقش محقق^۲: محقق یا تحقق یافته، نقش معمولی است که بازیگر اجتماعی بنا به ذوق و سلیقه و ابتکار شخصی آنرا دگرگون می کند و به شیوه ای که خود تمایل دارد آن را به عمل در می آورد که آن را نقش عملی فرد نیز می گویند (نقشی که فردی عملاً ایفا کند) و در معنای لغوی محقق شدن، واقعیت یافتن، به حقیقت پیوستن، به ملکه ظهور رسیدن می باشد. (ساروخانی، ۱۳۷۰)

فساد: راه یافتن نوعی تباهی و تحریف در هر چیزی می باشد. (گزارش پژوهشی، ۱۳۸۱) و در تعریف دیگری "فساد رفتار فراقانونی افراد یا گروه ها برای کسب نفوذ بر اقدامات نظام دیوان سالاری است. از این رو وجود فساد فی نفسه فقط حاکی از آن است که این گروه ها به میزان بیش از آنچه در غیر این صورت ممکن نبود، در فرآیند تصمیم گیری مشارکت کنند"

انواع فساد:

فساد سیاسی: هنگامی که یک کارگزار، قانون را به نفع شخص خودش با قربانی کردن منافع حاصله از یک اصل حقوقی نقض کند و یا می توان گفت که استفاده شبه قانونی از منابع دولتی در پوشش قانون در یک نظام دموکراسی روی می دهد (همان، ص ۲۵)

پیامدهای فساد سیاسی: از مهمترین پیامدها به اختصار می توان به بحران مدیریت، بحران نفوذ و تزلزل در کیان سیاسی، قانون گریزی توده ای، بحران مشارکت و مقبولیت اشاره کرد. (فراهانی، ۱۳۸۳)

فساد اقتصادی: باعث ایجاد اختلال در نظام اقتصادی کشور در سطح کلان گردیده و با خارج کردن این امور از مجرای صحیح خود موجب از بین بردن عدالت اجتماعی و افزایش فاصله طبقاتی و سلب اعتماد عمومی از نظام و افزایش محرومیت و فقر توده ی از مردم در اثر تکاثر ثروت عده قلیلی می شود که با استفاده از امکانات نامشروع اقتصادی و بعضاً قدرت سیاسی امکان برقراری ارتباطات خاص با مسئولین مراکز تصمیم گیرنده اقتصادی و بهره مندی و دسترسی سریع به این قبیل اطلاعات و بدست آوردن فرصت های غیر قانونی در سوء استفاده از رانت های اطلاعاتی و بهره مندی از خلأ های قانونی می باشند. (همان، ص ۳۴)

علل فساد اقتصادی: از جمله علل می توان به ساختار اقتصادی دولتی، گستردگی شرکت های دولتی و فقدان نظارت کافی بر عملکرد آنها وجود رانت اطلاعاتی در گردش امور اقتصادی، وجود ساختار معیوب بانکی و مؤسسات اعتباری در کشور، دخالت سازمان ها و مؤسسات غیر مسئول در امر اقتصاد، وجود سیستم معیوب مالیاتی و گمرکی و از دیگر عوامل نیز می توان به عوامل فرهنگی و اجتماعی (فساد در جامعه سالم و با فرهنگ که متشکل از شهروندان بصیر و تربیت یافته باشد کمتر است)، عوامل نظارتی از جمله قوه قضائیه، سازمان بازرسی، قوه مقننه و دیوان محاسبات و قوه مجریه که دارای عدم انسجام می باشند.

عوامل حقوقی و قضایی که می توان به خلا مقررات قانونی در برخورد با سوء استفاده و بهره مندی مفسدین رانت های اطلاعاتی و کسب ثروت نامشروع می شود. و همچنین عوامل سیاسی که به سوء استفاده برخی مقامات سیاسی از قدرت در جهت رانت خواری در جهت منافع شخصی و یا حزبی و... اشاره کرد. (همان، ص ۴۸-۳۹)

پیامدهای فساد اقتصادی: از جمله مواردی که می توان نام برد: از بین بردن توجه و اعتماد شهروندان نسبت به سیستم سیاسی، ناامنی اقتصادی و رشد روحیه ای رانتی، زمینه سازی تسلط و استیلا بیگانگان بر کشور بر اثر ایجاد شکاف طبقاتی و فقر، کاهش اعتماد از کشور در جامعه بین المللی و ارتباطات جهانی اقتصادی (همان، ص ۱۷۹-۱۷۴)

فساد اجتماعی: بر اساس دیدگاه اسلامی، به منزله ی میکروبهایی هستند که به جان جامعه افتاده و باعث بیماری و حتی از کار افتادن جامعه شود و از سوی دیگر این نوع فساد تبعات سو امنیتی و اخلاص در نظم عمومی نیز دارد. (همان، ص ۱۸۰).

عوامل فساد اجتماعی: از جمله ی این علل می توان به: بحران هویت و تأثیر آن بر ایجاد آسیب اجتماعی که از علل بحران هویت در ایران می توانیم به توسعه ی نا متوازن و تأخر فرهنگی، افزایش جمعیت، فقر و نابرابری تراحم یا شکاف نسلی، آموزش و پرورش، مهاجرت روستائیان به شهر، فردگرایی افراطی و بیکاری، قانون و انحرافات اجتماعی، اشاره کرد.

پیامدهای فساد اجتماعی: از هم گسیختگی و تزلزل کانون خانواده، گسترش مخالفین یا دشمن سازی، ائتلاف وقت و انرژی نظام و تجری قانون شکنان (همان، ص ۱۸۸) که با توجه به آثار و پیامدهای ذکر شده، بایستی دستگاه های دولتی و غیر دولتی اعم از قانون گذاری تا نظارتی، بر این موضوع اهتمام ویژه ای به خرج دهند که در اینجا می توان به نقش رسانه ها بویژه رسانه ی ملی در راستای اخلاق مداری، جامعه پذیری، آموزش، فرهنگ سازی و ارائه اطلاعات، هشدارها و اخبار صحیح به جامعه و مردم اشاره نمود.

نقش تلویزیون (رسانه ملی) در امنیت اجتماعی: امنیت اجتماعی را در این بخش به نقش رسانه ملی در جلوگیری از فساد اختصاص داده شده است که در فصل اول فساد و انواع آن توضیح داده شد.

جلوگیری از فساد در جامعه: فساد و بی‌ثباتی دو روی یک سکه و همزاد یکدیگرند، مشکلات و تهدیدات ناشی از فساد موجب برهم خوردن ثبات و امنیت جامعه می‌شود و به سنت‌ها و ارزش‌های دینی و اخلاقی لطمه می‌زند، توسعه پایدار را ناممکن کرده و حاکمیت قانون را تضعیف و عدالت را دست‌نیافتنی می‌کند. مقابله با فساد دارای دو جنبه مجزی و در عین حال مرتبط با یکدیگر است. اولین جنبه، تدابیر پیشگیرانه مقابله با فساد است که سعی در ایجاد محیطی عاری از فساد دارد. دومین جنبه شامل قوانین ضد فساد است که هدفشان مقرر کردن ابزارهای جبرانی و تنبیهی مناسب در مقابله با فساد است. مهمترین عامل اجتماعی وقوع فساد، استمرار و گسترش آن در درجه اول به عدم آگاهی عمومی در خصوص ماهیت فساد، علل ارتکاب و عواقب وخیم آن و در گام بعدی عدم آگاهی عمومی در خصوص شیوه‌های پیشگیری از ارتکاب فساد و مقابله با آن است. بر پایه همین تحلیل و در راستای پیشگیری از بروز رفتارهای فسادآلود، برنامه آموزش عمومی به عنوان یک اقدام پیشگیرانه اجتماعی مطرح می‌باشد. هدف عمده در این برنامه ارتقای سطح آگاهی و هوشیاری عموم مردم نسبت به پدیده فساد و نحوه مقابله با آن است، به نحوی که شهروندان جامعه شخصا از ارتکاب رفتارهای فساد اهرزاز ورزند و از کارگزاران بخش عمومی نیز انتظار صداقت و سلامت داشته باشند. فرهنگ سازمانی به دلیل ماهیت اثرگذاری قوی که می‌تواند بر رفتار و عملکرد اعضای سازمان داشته باشد، نقش مهمی در کنترل درونی رفتارهای کارکنان و پیشگیری از بروز فساد اداری دارد و پیوندی نزدیک با فرهنگ عمومی جامعه دارد، عامل مهمی در شکل دهی به رفتار سازمانی محسوب می‌شود. فرهنگ سازمانی در قالب مجموعه‌ای از باورها و ارزشهای مشترک که بر رفتار و اندیشه‌های اعضا و سازمان اثر می‌گذارد، می‌تواند به عنوان سرچشمه‌ای برای دستیابی به محیط سالم اداری و یا فضایی که ترویج‌کننده فساد اداری است به شمار آید. همانگونه که در دنیای پزشکی تاکید بر این است که پیشگیری بهتر از درمان است و از این طریق با هزینه کمتر و سریعتر می‌توان به مقصود رسید، در اینجا نیز تاکید می‌کنیم که این فرهنگ قابلیت این را دارد که بتواند مانع از بروز بسیاری از جریانات توأم با فساد اداری گردد. و از کارکردهای گوناگونی برخوردار است و می‌تواند با معرفی الگوی رفتاری مطلوب به کارکنان، رفتار آنان را کنترل کند. این فرهنگ از طریق تثبیت شیوه‌های مطلوب انگیزش، به رفتار کارکنان جهت می‌دهد. همچنین از نظر اجتماعی به عنوان چسبی به حساب می‌آید که می‌تواند از طریق ارائه استاندارد مناسب (در رابطه با آنچه که باید اعضای سازمان انجام دهند یا بگویند) اجزای سازمان را به هم متصل می‌کند. اهمیت آن در شکل دادن به رفتار کارکنان و القای تعهد درونی در آنان به حدی است که استانی دیویس در کتاب مدیریت فرهنگ سازمانی خود، به مجموعه آن، نام سازمان غیررسمی را می‌دهد که می‌تواند باعث شود، در افراد نوعی تعهد و احساس مسئولیت نسبت به چیزی به وجود آید که آن چیز، بیش از منافع شخصی فرد است. درعین حال، برنامه‌هایی وجود دارند که متمرکز بر فرهنگ جامعه بوده و به منظور پیشگیری از ایجاد فساد طراحی شده‌اند. از جمله این برنامه‌ها، طرح میثاق سلامت است که سازمان جهانی شفافیت آن را مطرح کرده و

هدف آن محفوظ نگه داشتن تعاملات همگانی از فساد است. که یک سوگند نامه لازم الاجرا بین سازمانهای دولتی (به عنوان ارائه دهندگان خدمات) و موسسات و افراد (به عنوان مراجعه کنندگان به دولت) است، به طوری که آنها رشوه ندهند و دولت و اجزای آن رشوه نگیرند. (محمودی، ۱۳۸۴) به طور کلی رسانه ها با نظارتی که بر عملکرد دولتمردان، نهادهای دولتی و نقد و بررسی آثار ناشی از آن را دارند می توانند تأثیرات مثبتی در حوزه کار ویژه های دولتی و سیاست عمومی کشور از جمله فساد و پیشگیری از جرم داشته باشند. اصولاً برای جلوگیری از فساد در جامعه راهکارهایی وجود دارد که رسانه های جمعی بخصوص تلویزیون به واسطه برخورداری از طیف وسیع مخاطبان و سرعت بالای انتقال اخبار و اطلاعات، اولین و مهمترین گزینه جهت انتقال پیام های ضد فساد هستند که با توجه به کارکرد هایی که دارد می تواند از نقش فرهنگ سازی و آموزشی برای جلوگیری و در مراحل بعد با نقش های نظارتی که می تواند ایفا کند جامعه را در مسیر درستی رهنمود کند، یکی از کارهایی که بایستی در مقابله با تهاجم فرهنگی انجام داد مبارزه با فساد است، مقام معظم رهبری بیان می دارند هر که می خواهد با دشمنان این ملت مبارزه عملی کارآمد بکند، با فساد مبارزه کند، در مبارزه با فساد نباید هیچ تبعیضی دیده شود، هیچکس و هیچ نهاد و دستگاهی نباید استثنا شود هیچ شخص یا نهاد نمی تواند با عذر انتساب به این جانب یا دیگر مسئولان کشور خود را از حساب کشی معاف بشمارد، با فساد در هر جا و هر مسند باید برخورد یکسان صورت گیرد. با بیان راه های لغزش افراد به سوی کجروی، هنجارشکنی و اطلاع رسانی به موقع و مناسب برای اعضای جامعه در پیشگیری از انحرافات اجتماعی نقش موثری ایفا می کنند. رسانه ها با شناخت آسیب های مختلف اجتماعی و گزارش آن به کنشگران اجتماعی، نسبت به گسترش نابهنجاری های اجتماعی هشدار می دهند و به این ترتیب کنشگران اجتماعی را از نوع رفتارها و خرده فرهنگ های کجرو آگاه می کنند تا براساس ارزش ها و هنجارهای مورد پذیرش جامعه حرکت کنند و در دام این گونه خرده فرهنگ ها قرار نگیرند. لذا رسالت رسانه ها ایجاب می کند ابعاد، نوع و کیفیت شکسته شدن هنجارها و ارزش های اجتماعی را منعکس کنند تا اعضای جامعه بتوانند با درک همه جانبه آنها، ضمن حفظ خود از ارتکاب انحرافات اجتماعی، از شکسته شدن هنجارهای مقبول جامعه جلوگیری کنند. بر این اساس، یکی از وظایف و کارکردهای مهم رسانه ها، آگاه سازی مردم نسبت به انحرافات اجتماعی و اطلاع رسانی عمومی است تا ایجاد نفرت از وقوع انحرافات و جرائم اجتماعی در مردم پدید آید. (جام جم، شماره ۳۷۷۷) البته فساد در جامعه ما انواع متفاوتی دارد که خود را در قالب فساد های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی نشان می دهد که بایستی با آموزش و ترویج فرهنگ اسلامی با این گونه معضلات مبارزه کرد که در قانون خط مشی و اصول کلی برنامه های صدا و سیما در موارد ۲۹، ۳۷، ۳۸، ۶۱، ۶۲، به آن اشاره شده است.

نقش تلویزیون (رسانه ملی) در امنیت قضایی:

رسانه ها در دنیای کنونی پیچیده اند و در عین تنوع از پیچیدگی خاصی برخوردارند و بسان یک شمشیر دو لبه هستند که هم می توانند کارکرد مثبت داشته باشند و هم کارکرد منفی، که امروزه می توان این کارکرد ها را به شرح زیر مورد بررسی قرار می دهیم.

کارکرد مثبت رسانه ها در امنیت قضایی:

الف) اطلاع رسانی و هشدار: رسانه ها، از جمله رسانه ملی می تواند از انحرافات اجتماعی و انواع دام هایی که برای جوانان وجود دارد را به آنها گوشزد کند و راههای لغزش دیگران را برای مخاطبان ترسیم کند و با اطلاع رسانی به موقع و مناسب، برای اعضای جامعه، در پیشگیری از انحرافات اجتماعی نقش موثری ایفا نماید. لذا رسالت رسانه ها ایجاب می کند که ابعاد، نوع و کیفیت شکسته شدن هنجارها و ارزش های اجتماعی را منعکس نمایند تا اعضای جامعه بتوانند، با درک همه جانبه آنها ضمن حفظ خود از ارتکاب انحرافات اجتماعی و از شکسته شدن هنجارهای مقبول جامعه جلوگیری نمایند.

ب) قانون شناسی و کیفر شناس: قوانین در هر جامعه ای مبنای اصلی نظم و انضباط اجتماعی محسوب می شود، به طوری که بدون وجود قوانین، نظم و انضباط اجتماعی میان افراد، سازمان ها و نهادهای مدنی غیر ممکن خواهد بود، قانون جایگاه هر فرد را در نظام قشر بندی، معین ساخته و توقعات و انتظارات را در جهت منطقی هدایت می کند. قانون، روابط میان نهادها و گروههای اجتماعی را نیز در سطح کلان مشخص کرده، بلکه کسانی که از آن تخطی می کنند، کیفر و مجازاتی را معلوم کرده است. کارکرد مهم رسانه ها در این زمینه شناساندن قانون و کیفر آن به کنشگران اجتماعی برای کاهش میزان ارتکاب جرائم است. تبیین و انتقال فرهنگ قانون گرایی به عاملان اجتماعی، آنها را هنگام مواجهه با جرم و زمینه های آن واکسینه می کند.

ج) کنترل اجتماعی: رسانه ها با درج و انعکاس نابهنجاری های اجتماعی و عواقب شومی که در انتظار افراد کجرو قرار دارد، به طور غیر محسوس، اقدام به کنترل و پیشگیری نابهنجاری ها در جامعه می کنند. رسانه ها عمدتاً از طریق اقتناع پذیری بهتر می توانند در کنترل اجتماعی موثر باشند.

د) پیشگیری از جرم: اصل صدوپنجاهوششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و نیز اصلاح مجرمان را از جمله وظایف قوه قضائیه دانسته است. عملکرد رسانه ها در شکل دادن به تعریف جرم و کجروی، نقش آنها را در ایجاد تغییرات قانونی و تقویت انواع خاص از راهکارهای عملیاتی پلیس، به نقش بسیار موثری بدل می کند.

و) نقش جستجوگری: رسانه ها امروزه در کنار نقش های اطلاع رسانی، کنترل اجتماعی، آموزشی و... رسالت دیگری را بر عهده گرفته اند و آن نقش جستجوگری و تفتیش است. بر این اساس رسانه ها با افشاگری های خود، سکوت مراجع دولتی و رسمی را

می شکنند و و از طریق مطلع کردن افکار عمومی، به دولت ها فشار می آورند تا در موارد نقض شدید هنجارها و ارتکاب جرایم شدید، واکنش های متناسب از خود نشان دهند و از روش ها ملاطفت آمیز و چشم پوشانه خودداری کنند.

کارکرد های منفی رسانه ها در امنیت قضایی :

الف) **تحدید، مفهوم جدید :** رسانه ها تاثیر بسزایی بر تصویر کلی از جرم در جامعه دارند تا آنجا که تصورات و پندارهای موجود درباره ی جرم عمدتا محصول رسانه هاست. رسانه ها معمولا جرم را در قالب نوعی جرم خیابانی معرفی می کنند که با ایجاد رعب و وحشت گره خورده است و جرایمی نظیر تخریب محیط زیست، حیف و میل اموال عمومی، جرایم مربوط به بهداشت و امنیت غذایی و... کمتر مطرح می شود.

ب) **ایجاد امواج جرم :** رسانه ها اغلب جرم را در قالب موج هایی برجسته و متمایز به تصویر می کشند که با ارائه گزارش های مکرر از ارتکاب برخی از اشکال خاص جرم، موجب آن می شود که افکار عمومی با شدت بیشتری، به این دسته از جرایم جلب شود.

ج) **عادی سازی هنجار شکنی :** تا زمانی که ناهنجاری در نظر کنشگران اجتماعی، امری زشت و غیر منطقی جلوه کند، میزان ارتکاب انحراف اجتماعی و خروج از هنجارهای اجتماعی کاهش خواهد یافت. انعکاس کجروی های اجتماعی در رسانه ها در کاهش نفرت از انحرافات و عادی شدن ناهنجاری در جامعه تاثیر بسزایی دارد، زیرا فرد ضمن اطلاع از نقض هنجارها توسط رسانه ها، در می یابد که هنجارهای اجتماعی که به نظر وی غیر قابل تخطی بودند، قابل شکستن و تخلف هستند، لذا انگیزه ارتکاب جرم در فرد تقویت می شود و این یکی از کارکرد های منفی بیان کجروی ها و انحرافات اجتماعی در رسانه هاست.

د) **بروز و بسط خشونت و ناامنی :** رسانه ها، همان طور که در ایجاد مشارکت و امنیت نقش ایفا می کنند امکان دارد که با تنزل قدرت انتخاب مخاطبان و تضعیف روند نهادی شدن ارزش های اجتماعی و انتقال تصور ها و انگاره های از هم گسیخته، افراد جامعه را دچار تعارض ها و چندگانگی های فرهنگی و اجتماعی، و وفاق، مشارکت و همدلی را به نفاق، جدایی و خشم و خصومت تبدیل کنند. در چنین شرایطی تنش، تعارض و خشونت پدیدار می شوند و هنجارها و ارزش های پسندیده جامعه رنگ می بازد.

ه) **انتقال شگرد های جرم و جنایت :** امروزه رسانه ها با تولید فیلم های جنایی و نشر وسیع اخبار جرم و جنایت خشونت و ناامنی، سبب انتقال تجارب و فنون و به عبارت بهتر شگرد های جنایی به کل مردم شوند. براین اساس شاید بتوان گفت که رسانه ها به طور مستقیم خود آگاه یا غیر مستقیم و غیر عمد در ایجاد خشونت، جرم و جنایت و انحرافات اجتماعی و... دخیل هستند.

و) **تحمیل و تبلیغ اندیشه ها و کالا ها :** امروزه رسانه ها می توانند زمینه را برای تحمیل هر گونه نظری فراهم آورند و با ابزارهای تبلیغاتی، از نفوذ و قدرت مطلق بر انسان ها برخوردار شوند. براین اساس می توان گفت که رسانه ها با شیوه های خاص از طریق

تبلیغات می کوشند به تحمیل کالاها، اندیشه ها و بسط شبکه نیازهای انسان ها بپردازند. از دیگر آثار منفی کارکرد های رسانه ها می توان به ایجاد اختلاف و تجزیه، ایجاد وابستگی اطلاعاتی جریان یکسویه اطلاعات و مرکزیت ابررسانه ها، ایجاد گسست فرهنگی و تبلیغ الگوهای جامعه مشتری مبتنی بر ارزش های جامعه مصرفی، که بدون شک ارگان ها و سازمان امنیتی و انتظامی کشور نیازمند جلب مشارکت مردم در تحقق برنامه ها و اهداف خود اشاره کرد که نقش رسانه ها در این زمینه بسیار مهم و موثر است. (حبیب زاده، ۱۳۸۸)

عملکرد رسانه ملی در امنیت اجتماعی و قضایی :

جولوگیری از فساد در جامعه : رسانه ملی به عنوان فراگیرترین رسانه همگانی کشور، با ساخت سریال ها، همواره در راستای دستیابی به جولوگیری از معضلات اجتماعی گام برداشته و با بهره گیری از نظرات و مشورت کارشناسان به تولید آثار مختلف در حوزه های اجتماعی و آسیب شناسی مسائل آن پرداخته، اما براساس گزارش سازمان جهانی شفافیت، ایران از نظر مفاسد اداری بین ۱۳۳ کشور در رتبه ۷۹ قرار دارد (TRANSPARENCY.ORG) فساد اداری از جمله پدیده های سازمانی است که روند توسعه کشورها را به طور چشمگیری با مشکل روبرو می کند. رییس سازمان بازرسی کل کشور در بحث اقتصادی با بیان اینکه افرادی در دولت های قبلی و فعلی فساد حضور داشته اند، ایشان صدا و سیما را بی توجه ترین بخش اجتماعی به مقوله نظارت و بازرسی برشمرد و اظهار داشتند: بزرگ ترین پرونده های فساد اقتصادی مربوط به افرادی است که هیچ نسبتی با مسئولان ندارند. (alef.ir) آقای پور محمدی با بیان این که اگر بنا باشد در جامعه با فساد مبارزه کنیم باید صادق باشیم، گفت : به طور مثال صدا و سیما اخبار گزینشی پخش می کند و بخش مثبت خبر را اعلام می کند اما بخش منفی آن را پوشش نمی دهد. (namehnews.ir) از طرفی با توجه به نوع سبک زندگی نمایش داده شده در برنامه ها و سریال های تلویزیونی و همچنین ترویج مصرف گرایی باعث شده تا سطح زندگی در برخی خانواده ها بالا رفته و توقعات و سطح مورد انتظار جامعه را از سبک زندگی در رفاه طلبی بالا ببرد که این با توجه به منابع محدود برخی خانوارها، باعث بروز جرم و فساد در جامعه می گردد که جرم شناسان و جامعه شناسان طی نظریه ها و تحقیقات مختلف بر نقش دو وجهی رسانه ها در جرم خیزی و پیشگیری از جرم تاکید کرده و ضرورت نظارت بر فعالیت رسانه ها و استفاده از این ظرفیت برای پیشگیری از جرم را گوشزد می کنند صدا و سیما همانطور که می تواند در بهبود فرهنگ قضایی نقش داشته باشد، به همان نسبت می تواند در جهت عکس نیز عمل کند، که می توان به موارد ذیل اشاره کرد :

❖ عموماً شخصیت های منفی تلویزیونی کودک، بسیار قدرتمند و محبوب جلوه می کنند و گاهی در کارزار بین خیر و شر، در نهایت شر پیروز می شود.

❖ برنامه های کار تونی آموزنده گذشته که بر آموزه های اخلاقی، خانوادگی، ترویج فرهنگ گذشت و ایثار و... تاکید داشت، جای خود را به برنامه های انیمیشن با موضوعاتی جنگی و خشونت آمیز داده است.

❖ در بسیاری از برنامه های سیما، شخصیت های منفی، به عنوان افرادی جذاب و خوش مشرب معرفی گردد که این موضوع می تواند تاثیر عمده ای بر الگو گیری قشر کودک و نوجوان داشته باشد.

❖ تولید برنامه ها، با هدف درآمد زایی و سود آوری و عدم توجه به محتوا و تاثیر هدفمند می باشد.

در این باره آیت الله موسوی جزایری از عملکرد صدا و سیما انتقاد، و بیان داشتند دانستن قانون در سطح جامعه در پیشگیری از وقوع جرم بسیار اثر گذار است و رسانه ها و به ویژه صداوسیما باید برای آگاهی مردم از قانون بکوشند، صدا و سیما به جای پخش فیلم های بی محتوا، قوانینی که مردم به دانستن آن نیازمند هستند را برای آن ها بازگو کند تا آن ها مرزهای قانونی خود را بدانند، باید بخشی از وقت برای پیشگیری از جرم صرف شود و آموزش های لازم در این خصوص به مردم داده شود. (khananews.com)

همچنین رئیس کل دادگستری استان لرستان نیز در خصوص عملکرد رسانه ملی بیان می دارد که متأسفانه امروز تلویزیون در خصوص برنامه های پیشگیری از وقوع جرم و آسیب های اجتماعی عملکرد مطلوبی ندارد و در خصوص نقش رسانه ها در پیشگیری از وقوع جرم تاکید کردند که اگر تلویزیون بخواهد نقشی در توسعه کشور، قانون گرایی، کاهش جرم و پیشگیری از آسیب های اجتماعی ایفا کند باید در تهیه و ساخت برنامه های پرمخاطب، از نظر متخصصان استفاده کند. (mojnews.com)

ارزیابی عملکرد رسانه ملی در امنیت اجتماعی :

جلوگیری از فساد : توسعه ی رفتار مفسدانه، قبح فساد را از بین برده و این امر به فرهنگی پذیرفته شده در جامعه بدل شده و کم کم فساد اقتصادی را در کشور نهادینه و انگیزه ی مجریان قانون در مقابله با آن ها را کمتر می کند. یکی دیگر از راهکارهای اصلی مبارزه با جرایم و فساد، کنترل جریان وجوه حاصل از جرم و بالابردن هزینه ی استفاده از پول ناپاک در جامعه به واسطه ی استفاده ی صحیح از ابزارهای مبارزه با جرم و فساد می باشد. گزارش فساد در رسانه ها مانع اعمال نفوذ افراد برای سکوت نگاه داشتن و عدم پیشگیری فساد می شود و لاجرم افشای فساد در رسانه ها، هزینه های اجتماعی و سیاسی فساد را برای مرتکبین آنها افزایش می دهد. آنچه در این میان حائز اهمیت است برخورد صادقانه با مردم است . نمی بایست به بهانه هایی همچون مصلحت اندیشی و حفظ آرامش فضای جامعه، اطلاعات غیرواقعی و نادرست آنهم از طریق رسانه های جمعی به مردم داد، لذا در تهیه اطلاعات برای رسانه ها نمی بایست آنها را تعریف یا دستکاری کرد .می بایست جامعه را متقاعد کرد که رسانه ها هم در خصوص موفقیت ها و هم در خصوص شکست طرح های مقابله با فساد دست به تهیه گزارش و برنامه می زنند. (vista.ir)

راهکارهای مبارزه با فساد : یکی از نقش‌هایی که کارشناسان علوم ارتباطات اجتماعی برای وسایل ارتباط جمعی در نظر می‌گیرند: نقش "خبری و اطلاع‌رسانی" است که از آن به عنوان "نظارت بر محیط" یاد می‌کنند. اگر رسانه‌ها از آزادی و حمایت قانونی لازم برخوردار باشند، به نحو مؤثرتری این کارکرد را در جامعه ایفا خواهند کرد. فساد یکی از موانع عمده بر سر راه صلح و ثبات، توسعه پایدار، دموکراسی و حقوق بشر در سراسر جهان است. گسترش فساد، ثبات و امنیت جوامع را به خطر انداخته، ارزش‌های اخلاقی را سست کرده و امر توسعه را تهدید می‌کند. اجرای اصلاحات در جهت مبارزه با فساد مستلزم عزم سیاسی، درستکاری، صداقت و توان‌سازمانی است. مبارزه اثربخش با فساد مستلزم بکارگیری استراتژی‌هایی است که دارای ماهیتی جامع بوده و به گونه‌ای موفقیت‌آمیز قادر به ادغام اصلاحات در حیطه‌ای گسترده از ساختارهای اقتصادی، سیاسی، حقوقی و اجتماعی یک جامعه شد. تصویب و اجرای قانون شفاف و آزادسازی جریان اطلاعات و تسهیل دسترسی به آن به منظور توانمندسازی شهروندان، تأمین آزادی رسانه‌ها، حفاظت و حمایت از مطبوعات و رسانه‌های مستقل، نیرومند و کارآمد، گسترش امکانات دسترسی به اینترنت و تغییر نگرش "اطلاعات محرمانه است مگر برای افراد خاص" به "اطلاعات عملکرد دستگاه‌ها آزاد است مگر اطلاعات خاص برای مقاصد خاص"، حمایت از شاهدان و افشاکنندگانی که اطلاعات مربوط به رسوایی‌های مالی، رشوه‌خواری‌ها و سایر مصادیق فساد را در اختیار نهاد مستقل مبارزه با فساد قرار می‌دهند. از طرفی اجرای اصول ۱۴۲ و ۴۹ قانون اساسی نیز در این راستا می‌باشد. تأمین مالی احزاب توسط دولت و ملزم نمودن آنها به ارائه گزارش مربوط به نحوه تأمین مالی فعالیت‌های حزبی و کاندیداهای انتخاباتی و گزارش هزینه‌ها و درآمدها به دولت و مردم؛ تشویق مقامات عالی‌رتبه، سیاستمداران و نمایندگان برای اعلام دارایی‌های خود جهت انتشار آن در مطبوعات و جراید؛ استفاده از تجارب کشورهای موفق در مبارزه با فساد از طریق همکاری متقابل و همکاری با مرکز پیشگیری از جرایم بین‌المللی وابسته به سازمان ملل. از یک سو از دست اندرکاران رسانه‌ها انتظار می‌رود که محدودیت‌های اصل آزادی بیان (امنیت، نظم، مسائل اخلاقی و حیثیت افراد) را رعایت کنند و در چارچوب قانون به وظایف خود عمل کنند. از سوی دیگر از قانونگذاران نیز این انتظار است که علاوه بر شفاف کردن قوانین مربوطه، حمایت قانونی لازم را برای دست اندرکاران رسانه‌ها فراهم کنند. (خسروی، شماره ۲۹۶)

ارزبایی صدا و سیما در زمینه امنیت قضایی:

همانطور که اشاره شد، رسانه ملی دارای دو کارکرد در این زمینه می‌باشد، اما به نظر می‌آید رسانه ملی با توجه به عملکردش در این زمینه، نتوانسته از این نقش در راستای پیشگیری از جرم و در نتیجه افزایش امنیت بهره لازم را برد که بایستی با رویکردی مناسب، نسبت به نقش مثبت رسانه اهتمام بیشتری داشته باشد و از طرفی تبعات رویکرد منفی را نیز کاهش دهد که در اینجا چند پیشنهاد در زمینه پیشگیری از وقوع جرم در رسانه ملی ارائه می‌گردد:

- ✓ ساخت و پخش انیمیشن، بامحوریت موضوع جرم ستیزی و پیشگیری از وقوع جرم و ترویج کنترل اجتماعی و مشارکت مدنی در پیشگیری از وقوع جرم و افزایش امنیت جامعه
- ✓ پرداختن به مسائل قضایی - حقوقی و جرم و عواقب آن در اجراهای زنده و مستقیم تلویزیونی
- ✓ آموزش قوانین و مقررات و ترویج فرهنگ احترام به قانون و عواقب قانون گریزی در قالب برنامه های سیما با محوریت کودک و نوجوان
- ✓ معرفی نهاد های متولی امنیت اجتماعی و معرفی مراکز حمایت از اقشار آسیب پذیر جامعه در سیما
- ✓ آموزش مهارت های زندگی و راهبرد های حل مسائل در زمینه ی بزهکاری کودکان به خانواده ها
- ✓ تقویت بنیه اعتقادی و دینی و اخلاق مداری در سطح جامعه
- ✓ تهیه و پخش برنامه هایی با موضوع تقویت موضوع خانواده
- ✓ معرفی مناصب و مشاغل قضایی (بای ، ۱۳۹۱)

نتیجه گیری :

امروزه تلویزیون مهم ترین وسیله ی اطلاعات رسانی محسوب می شود و به عنوان تاثیر گذارترین جریان بر افکار عمومی محسوب می شود که وظیفه و نقش اساسی آنان انتشار جریان رویدادهای اجتماعی است و همین امر به انسان امکان می دهد تا محیط پیرامونی خود را بهتر شناخته و نسبت به آن ها عکس العمل های مناسب از خود نشان دهد، از جمله نقش هایی که تلویزیون می تواند برای تحقق آن امور ایفای نقش کند نقش نظارتی و آموزشی می باشد که در جهت جلوگیری از فساد و پیشگیری از جرم در کنار سایر ارگان ها بسیار تاثیر گذار می باشد اما در چنین شرایطی خلا قدرت نرم فرهنگی برخاسته از رسانه ی ملی قدرتمند احساس می شود که بتواند تهدیدات فرهنگی و اجتماعی را خنثی کند و به بازسازی ارزش های بومی بپردازد و با افزایش آگاهی عمومی نسبت به مسأله فساد و جرم ، به دولت در مبارزه با فساد و کاهش فساد کمک کند . یقینا رسانه ملی با اتخاذ یک راهبرد فرهنگی خردگرایانه که برگرفته از واقعیت های جامعه است و تا حدودی آرمان گرایانه که نشان دهنده ی نگاه به اهداف و آرمان های جامعه می باشد، می تواند ضمن آموزش های متنوع خود، خواسته ها و انتظارات مردم را پاسخ داده و به دولت منتقل نموده ، تا ضمن اینکه دولت را به پاسخگویی رهنمون سازد ، از سوی دیگر بتواند بستر ها و زمینه هایی را در راستای عوامل امنیت ساز اجتماعی فراهم سازد.

منابع :

- اردبیلی، محمدعلی، پاییز ۸۶، حقوق جزای عمومی، تهران، نشر میزان، ج اول، ۲۲۶
- بای، محمد، ۱۳۹۱، نقش دو نهاد (آموزش و پرورش و صدا و سیما در پیشگیری از وقوع جرم)، همایش ملی پیشگیری از جرائم و آسیب های اجتماعی
- بوزان، باری، ۱۳۸۷، مردم، دولت ها و هراس، پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران
- تهامی، سید مجتبی، ۱۳۸۴، امنیت ملی، دکترین سیاست های دفاعی و امنیتی، نشر آجا، ج ۱، تهران
- حبیب زاده، اصحاب، حسین افخمی، محمد رضا نادر پور، بررسی نقش دوگانه رسانه های جمعی در پیشگیری و وقوع جرایم، فصلنامه علمی پژوهشی انتظام اجتماعی، سال اول، شماره دوم، تابستان ۸۸
- ربیعی، علی، ۱۳۸۳، مطالعات امنیت ملی (مقدمه ای بر نظریه های امنیت ملی در جهان سوم)، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی روحانی، حسن، ۱۳۸۹، امنیت ملی و نظام اقتصادی ایران، تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک
- ساروخانی، باقر، ۱۳۷۰، درآمدی بر دائرةالمعارف علوم اجتماعی، تهران، کیهان، چاپ اول، ۷۲۶-۷۲۲
- ساندرز، دیوید، ۱۳۸۰، الگوی بی ثباتی سیاسی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۱۹
- فراهانی، محمد، ۱۳۸۳، جامعه شناسی فساد و امنیت، تهران، پرسمان
- کاظمی، اخوان، ۱۳۸۵، بهرام، امنیت در نظام سیاسی اسلام، تهران، کنون اندیشه جوان
- گزارش پژوهشی، ۱۳۸۱، پژوهشکده مطالعات راهبردی، «فساد سیاسی تهدیدی خفته»
- ماندل، رابرت، ۱۳۷۹، چهره ی متغیر امنیت ملی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ دوم
- محمودی، مهدی، شهریور ۱۳۸۴، مدیریت تدبیر، شماره ۱۶۰
- هیوود، پل، ۱۳۸۱، فساد سیاسی، ترجمه محمد طاهری و میرقاسم بنی هاشمی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول
- روزنامه جام جم، شماره ۳۷۷۷ به تاریخ 7/6/92، صفحه ۹ (راديو و تلویزيون)
- علیرضا خسروی، هفته نامه جام، شماره ۲۹۶
- <http://khananews.com/print.php?id=5677>
- <http://namehnews.ir/News/Item/89962/1/>
- <http://vista.ir/article/269116/>
- <http://www.alef.ir/vdcdnx0f9yt0zj6.2a2y.html?102896>
- http://www.mojnews.com/fa/Miscellaneous/ViewContents.aspx?Contract=cms_Contents_I_News&r=1037840